

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindelicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1621. Soc. 82.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72313)

præfecturâ Emmanuelem Cerveiram Pereiram, virum fortem, & in sui Regis proferenda ditione apud eos populos impigrum: bis enim illic gubernaverat omnem rem Lusitanam. Societati favit cum in Angola, tum Matriti. Conimbricæ quondam atramentario conjecto Prætozem regium perculerat, quod malè de nostra Societate loqueretur. Hunc virum seditiosi spoliatum omnibus præter indumentum, quo tegebat corpus, lacero navigio impositum miserunt Loandam. Postquam est in terram expositus, navigium; premente sentinam aquæ vi, demersum est. Unde patuit, Deum viri causæ consuluisse, navi conservatâ, dum viam fecit.

10. Hominis vicem miseratus Rector, domi nostræ aluit, ob ejus in nos merita, & valetudini affectæ prospexit. Restitutus viribus egit cum Præfecto maximo de regressu in Benguelam. Cum parùm faventem experiretur, ad Regem scripsit, demandantem Præfecto, daret Cerveiræ equitatum & peditatum, ut redditus Præfecturæ subigeret eos Nigros, & cuprifodinas vendicaret. Vix illi Præfectus concessit tirones sexaginta ex Lusitania recens advectos. Rogat Cerveira Rectorem duos è nostris sibi dari viæ & laborum cômities, confidere se per ipsos faciliè lenitum præfidiarios arcis Benguelensis, & rem sine sanguine transactum iri.

11. Designati ad eam expeditionem P. Eduardus Vasæus, & Gonsalvus Joannes Coadjutor. Ad Benguelam appulsi mense consumpto in iis nonaginta leucis superandis, quod navigarent adversus aquarum impetus. Per Eduardum placati suo Præfecto arcis præfidiarii, & Præfectus ipsis: oblivioni sunt injuriæ commendatæ. Deinde Cerveira, navibus imposito milite, exploravit, ac reperit cuprifodinas. P. Eduardus ut erat in lucrandis animis operarius indefessus nunquam sanis, morbidisve defuit, donec regressus est Loandam.

Annus 1621. Soc. 82.

Opera nova
in Domo Pro-
fessâ.

Templum Domûs Professæ Ulyssiponenfis nobilitavit sacellum \$\$\$ Trinitatis ornatum versicolori lapide politissimo Româ advecto: per id tempus non erat Ulyssipone opus illius generis æque spectandum. Ædes ampla in Bibliothecam accommodata. Ampliatur sacellum domesticum B. Protoparenti Ignatio dicatum.

Mors P. Fernandi Borgii.

2. Eadem domus humavit 25. Martii P. Fernandum Borgium Coadjutorem spiritualem, natum Gonsali diocesis Guardiænsis. In audiendis poenitentibus vix ullus fuit diligentior: non se recepit in cubiculum, dum circumfisteret aliquis, qui vellet animam explicare. Diuturno morbo plurimum est probata Borgii patientia. Scopum sibi defigebat cum divina voluntate conformationem.

Obeunt Franciscus Campionius & Dominicus Ferreira.

3. Temporales Coadjutores duo Ulyssiponenfi Collegio erepti morte sunt. Alter 11. Novembris Franciscus Campionius Italus Anconensis. Agebat præfectum vestiarii. Singulis feriis quintis sacro se pane roborabat, procurans, ut eidem epulo cæteri coadjutores accumberent. Multum illi cum Deo commercium, festis præcipuè diebus. Quoties Subminister de sustinenda publica poenitentia admonebat, solitus est duplicem salutationem Angelicam recitare, unam pro Subministro, aliam pro Ministro. Charitas ejus amabatur ab omnibus. Alter Dominicus Ferreira 24. Novembris, natus Ribeiræ penæ diocesis Bracharenfis, vixit moribus inculpatis. Cum nôset honestam virginem periculo admittendi pudicitiam laborare, conquisitis elemosynis immunitatem ejus animæ & corpori jacturam avertit.

Profecti ad Paraguayum.

4. Mense Januario Ulyssipone ad Paraguayum iteꝝ auspiciati sunt quatuor sacerdotes, quâ nondum initiati viginti quatuor ex diversis Hispaniæ provinciis. Unus in Collegio nostro vitæ finem invenit, qui Compluto venerat, Augustinus Lopii.

Mors Augusti Lopii.

Lopius Codassus. Maximo illi fuit solatio mors in Societate, cui donaverat ex paterna hereditate decem cruciatorum millia.

5. Cum Prorege Alphonso Noronio ad Indiam navem conscendere PP. ^{Professi ad Indiam.} Petrus Morejonius Castellanus, Didacus Lopius, & Hieronymus Lobus, Lusitani, in altum provecti die 29. Aprilis. Inter Tenarifen insulam, & oram continentis Africae coeperunt morbis tentari. Trimestri ferè luctari sunt incassum ad aequatorem superandum. Premente multitudinem atrocitate morborum, corruptis etiam alimentis, vertere proram Ulyssiponem, cuius portum subiierunt Octobris septimâ die.

6. Sodalitium divi Antonii Abbatis, permoti rationibus, quas explicatas non comperi, reliquimus in templo Collegii veteris apud PP. Eremitas divi Augustini, dum migrassemus ad Collegium novum. Instanter Sodales adnixa fuerant transferre ad templum nostrum sui Divi sodalitium, id semper Collegio recusante. Tandem illis indultum sub conditione, ut singulis mensibus per homologem eluerent animas, audirent exhortationem, & sorte traherent SS. Tutelares menstruos pro more Societatis. Jis legibus facta mutatio. ^{Sodalitas divi Antonii Abbatis.}

7. Novis Theologiae cathedris crevit Athenæum Ulyssiponense. Duo ^{Cathedrae Theologicae Ulyssipone.} designati Professores, quorum unus fuit P. Michael Tinocus Elvensis, alter Didacus Pereira Portuensis. Theologiam, seu de Deo loquendi modum, inducere tirones nostri. Dum in scapha per Tagum navigant, miscuerunt ^{Peregrinationum.} vectores sermonem parum honestum: frænum verborum licentiae injecturi tirones Litanias B. Virginis occipiunt altâ voce concinere; extemplo cuncti vectores alternis respondent vocibus, priorum sermonum obliti. Factâ in terram excensione, in nosocomio hospitantur: concubiâ nocte pauperes in vicino cubiculo de rebus spurcis coeperunt confabulari: hic tirones scuticâ sumptâ sua corpora conscribunt; audito verberum sonitu, verborum quoque cacoëthes desit.

8. Conimbricæ quatuor de medio sublatis sunt. 13. Januarii Ambrosius ^{Defuncti, & res Collegii Conimbricæ.} Luisius Coadjutor prope Alcobassam natus, laboris amantissimus, ut in sudore vultus sui panem sumeret. Vota religiosa scripta è collo suspendit, ut ad exactam eorum observantiam commoneretur. Eiusdem mensis die 19. Gonçalvus Alvarus Coadjutor septuagenario major, vir candidus, summè propensus ad sermones de Deo, ac Deipara miscendos. Singulariter diligebat pauperes. Dixerat cumprimis, à se coli Divam unam, quam vocabat *Sanctam Communitatem*. Quo verbo Majores nostri significare sunt soliti, quantæ virtutis sit argumentum, ne latum quidem unguem ab ordine domestico recedere. Vigesima sextâ Aprilis P. Petrus Oliveira Coadjutor spiritualis ex dioecesi Lamecensi. Singulos intimâ charitate complexus est socios. Ne cui facefferet molestiam, morbos suos occultavit. Nulli mortalium unquam fuit offensionem. Decima sextâ Decembris Sylvester Rajolius coadjutor Italus Neapolitanus. Multus erat coram Eucharistia, quam sensibus tenerrimis venerabatur. Cultor silentii, solum non fastidiebat locutionem cum Deo. Religiosæ observantiæ in se ac aliis habitus studiosissimus. In eodem Collegio Sacramentorum frequentia tanta fuit, præsertim quartis Dominicis, ut referatur singulis mensibus decem millia particularum accedentibus sacram mensam diviâ esse. Quod nostro tempore vix ^{Frequentia Sacramenti Eucharistiæ.} credi potest.

9. Bracharæ 8. Junii vitæ finem attingit optimus senex P. Laurentius ^{Moritur P. Laurentius Paira.} Paira Ulyssiponensis, septuagenario major, trium votorum solemniter Professus; graciosus valde sancto Archiepiscopo Bartholomæo de Martyribus. Pluribus annis tradidit scientiam moralem. Divam Magdalenam arctâ devotione complexus, annis quatuordecim de ipsa verba fecit in sacello extra urbem structo, quò Bracharensis populus in angustis rebus frequens concurrat. Quamquam senex, & afflictâ valetudine, semper tamen cum cæteris de strato surrexit, & domus disciplinæ se accommodavit. In rebus spectantibus ad observantiam nemo ipso scrupulosior, & exactior.

Moritur
Antonius
Gonsalvius.

10. Brigantii 16. Septembris octogenario major corporis custodia liberatus est Antonius Gonsalvius Coadjutor Interamnenfis. Plurimi fecit gradum suum; licet enim latinis litteris excultus esset, vilia domus officia prælegit, atque inde DEum sibi vitam longævam dixit indulgisse. Infensus otio, noctibus hybernis ante cænam adibat horreum, & triticum purgabat. Nec de victu, nec de vestitu sollicitum vidit quispiam. Præcivit diem mortis suæ. Ad postremum anhelitum usque piissima cum DEO locutus est.

Res Eborensis
Collegii.

11. Eborenses socios non parùm febribus exercuit misericos DEus, In Castellæ confinibus dominabatur morbi genus affine pesti. Inde in Lusitaniam irrepsit, affixitque Eboram. Cum Nostri periclitantibus succurrerent assiduè, domum secum traxere idem malum; quod per socios grassatum multos sustulit è vita.

Moritur P. Leo
Henricus.

12. Omnem Provinciam afflixit obitus sanctissimi Leonis Henricii Con-sanguinei alterius ejusdem nominis, qui Cardinali Regi fuerat à confessionibus. Vivis adnumeratus est Alcacevæ in Eborensi diocesi, parentibus progenitus ejus oppidi dominis, ac dynastis. Tradidit Eboræ Philosophiam, ac moralem scientiam, cujus Professorem cum egisset decennio, gradu Doctoris est insignitus. Unicus, quod sciam, fuit eo honore donatus in magisterio scientiæ moralis. Antequam iniret Societatem, laxantem animum in horto specie pulcherrimæ puellæ malus dæmon invitavit ap turpia; horruit, ac profugit ad famulos suos, qui nudatis ensibus accurrere ad locum, unde fugâ se sustulerat Henricus. In-vento nemine, insidias stygii Alastoris fuisse non dubitatum.

13. Explicari nequit, quantus fuerit in exercendis nostræ Societatis ministeriis. Plurimas obivit misiones. In exponenda populo ac pueris sacra doctrina invifendis carceribus, & miseris sublevandis extitit diligentissimus. Suam nobilitatem flocci pendit. Nec pluris corpus suum, quod flagris, aliisque castigationibus torfit. Sæpe visus est per medium forum Eborensis portare suis humeris stragula, lodices, storeas, & ejusmodi ad Christi pauperes in carcere defendendos ab injuriis temporum.

14. Viro uxorem deferenti, ac fugienti in Castellam, quod negaretur dos promissa, apparens in itinere Henricus, domum regredi imperavit, ipse factâ recuperandi dotem. Auscultat, Henricus evanuit de conspectu. Rever-sus Eboram quæsit Henricum, qui rem ad votum afflictis composuit. Divi-nitus noverat Alcacevæ honesto loco natum virum extremâ rerum indigentia laborare; ad fratrem suum scribit, oppidano succurreret. Protinus ad se vocat, & benevolè reprehendit, quod Henricum, non se, fecisset necessitatis certior-rem. Stupet vir, fateturque ingenuè, nemini mortalium se angustias suas aperuisse. Duodecima Novembris ei vitæ ultima fuit. Henricii vitam scripsi, typis-que edidi in opere de domicilio tironum Eboræ.

Moritur P. Be-
nedictus Gou-
vea.

15. Ibidem 17. Novembris spirare cessavit P. Benedictus Gouvea An-grensis, primarius Theologiæ Professor, ac Doctor Theologus. Magnus ille omnium laudator, suarumque rerum contemptor eximius. Omnia illius verba præferbant modestiam, ac profundam demissionem. P. Antonius Ferreira, natus in oppido de S. Comba diocesis Conimbricensis, coeperat profiteri Theo-logiam. Ajebat suas delicias esse cubiculum suum. Fugit familiaritates cum ex-ternis tanquam rem viris religiosis inutilem. Litteras à Con-sanguineis nullas à se cum fastidio rejecerat. Exactissimè suis majoribus auscultabat, etiam men-tem turbante phrenesi. Decimâ Novembris correptus apoplexiâ P. Sebastianus Machiadus Serpens, excolendis virtutibus impensè studuerat. Meruit fieri certior de genere mortis suæ, quod amico aperuit, adjecitque duplici de causa sibi id genus mortis esse charum, quod crebrò adiret Confessarii pedes, & quod sociis diuturno morbo non afferret molestiam.

Moritur P. Se-
bastianus Ma-
chiadus.

Moritur P.
Balthasar de
Ponte,

16. Ex Madeirensi Collegio die 9. Novembris in Domum æternitatis festinavit P. Balthasar de Ponte, Coadjutor spiritualis, natus Arronchii diocesis Portalegrensis. Annos triginta vixit in ea domo vel Ministri, vel Procuratoris mu-

munio functus, omnibus exemplo. Non sinebat vel minimos defectus in religiosa paupertate subrepere. Etiam fessum & attenuatum corpus castigavit flagello, & aspero cilicio, quo reperere cinctum, cum vi morbi percussus intulerunt lecto. Deum enixè rogaverat, citò de vita rapi; vix perstitit horis sexdecim vivus post mali impetum.

17. Festinator contigit in Angrensi Collegio mors Gasparis Monteiri ^{Moritur Gaspar Monteiri.} Coadjutoris Loufamenfis. Undecim Novembris surgens manè ante focios, ^{Novus Provincialis.} invisit, ut solebat, Eucharistiam ex abside templi: tum flagellavit corpus: finita ^{Moritur Rex Philippus III.} horà matutinæ orationis adiit septum, illic subitanæ mortis insultu decessit, re-
pertus flexis genibus inclinatus in faciem. Ejus erga omnes charitas, & nota vitæ sanctimonia non reliquere tristitiæ locum ob mortem repentinam.

18. Hoc anno gubernacula Provinciæ capeffivit P. Petrus Novasius, con- ^{Novus Provincialis.} sanguineus P. Simonis Rodericii, vir æquè religiosus, ac doctus. Tradiderat ^{Moritur Rex Philippus III.} Eboræ Theologiam præcellentis Magistri nomine. At regnum gubernare de-
siit pridie calendas Apriles Serenissimus Rex Philippus Hispaniæ tertius no-
minis, Lusitaniæ secundus, ætatis anno tertio & quadragesimo. Vixit, & ob-
iit religiosissimè; successorem nactus Philippum IV.

Annus 1622. Soc. 83.

1.

DUm in Domo Professæ Conventus Provinciæ haberetur, Procuratore ele- ^{Conventus Provinciæ.} ~~cto~~ Antonio Abreo Ulyssiponensi Præposito, 14. Aprilis adest nun-
cius de re expectatissima, & Societati nostræ gloriosissima, SS. Ignatium, ^{Apotheosis SS. Ignatii, & Xaverii.} & Franciscum Xaverium 12. Martii donatos esse apotheosi solennissimâ per sum-
mum Pontificem Gregorium XV. Ex eis, qui in promovendo tantî momenti
negotio navam impenderunt operam, inter præcipuos unus fuit P. Nonius Ma-
scarenus Lusitanus Assistent. Ob nobilitatem, virtutem, ac prudentiam, ma-
gnæ erat authoritatis in Romana Curia, & coram Pontifice, ejusque nepote
Cardinali Ludovico. Pretiosissimam suppellectilem, quâ in hac solemnitate
Pontifex usus, dono misit Bononiæ urbis templo maximo, ubi egerat Archie-
piscopus: sibi unicè reservavit aureum calicem, quem dederat in honorem S.
Xaverii Lusitana Societas, qui postea ab Eminentissimo Ludovico nostræ domui
Professæ Romanæ donatus fuit, ibique servatur.

2. Quatuor sacrâ fecere per universam Societatem sacerdotes, coronas
totidem recitârunt alii socii pro Pontifice: pro Cardinali Ludovico duo tantum
sacrâ, duasque Virginis coronas. Faustissimum hoc nuncium nostros æquè ac exte-
ros mirum delectabat; & quamvis ejus vulgandi causâ plausus nonnulli excitari
sint; celebritatis tamen solennior pompa ad mensem Julium est dilata. Quid
in Provincia actum, refertur in libro ea de re typis vulgato.

3. Non silenda pietas unius incolæ domus Professæ. Jussit è ligno fieri ^{Devotio in S. Xaverium.} nonnulla Xaverii simulacra, auròque oblini. Primum curavit locandum in tem-
plo præcipuo Villafrancæ de Xira, alterum Alenquerii, tertium Turribus anti-
quis, quartum in templo monialium Chelensium prope Ulyssiponem. In his
locis erectæ in honorem Divi Sodahtrates. Extemplo cœpit divus Xaverius cli-
entes suos cumulare beneficiis. Adeò nunquam sine feenore colitur.

4. Ad Indiæ gentes cursum direxerunt quaterni sacerdotes. Petrus ^{Professus Indiæ.} Morejonius, & Hieronymus Lobus, qui proximo anno reversi fuerant ex eo-
dem itinere. Hieronymus Paiva Lusitanus, & Julianus Baldinotius Italus. Clas-
sem quinque navium regebat Comes Vidigueirensis novus Prorex; nam Al-
phonso Noronius affectus tædio noluit iterare navigationem anno superiore in-
faustè susceptam. Ut erat Vidigueirensis vir in ea navigatione expertus, quod
jam gubernasset Indiâ, sic uris profectionem, ut 18. Martii Classis sit egressa
Tagum: usâ ventis felicibus ad terræ Natalis, ut vocant, mariâ; illic tempesta-
tem perpeffa. Fulmen è nubibus missum à summo malo prætorix plures gyros
faci-

Antonius Franco.

G g